

CONSULTA PÚBLICA PRÈVIA A L'ELABORACIÓ DEL PLA TERRITORIAL SECTORIAL PER AL DESENVOLUPAMENT DE LES ENERGIES RENOVABLES A CATALUNYA (PLATER)

1 Apoderament de la ciutadania per la via del coneixement

- Fer partícip a la ciutadania de la magnitud real d'assolir els objectius renovables en quant a ocupació del territori.
- Posar en l'escala de valors de la ciutadania que, de la mateixa manera que necessitem sobirania alimentària, també necessitem sobirania energètica si no volem dependre de la importació de combustibles fòssils, que són produïts per uns pocs països al món i que requereixen processos de transformació i transport que disminueixen la seva efectivitat.
- Obrir la òptica de l'anàlisi per a poder veure que els projectes renovables sobre terreny són també una oportunitat de millora de l'entorn, aplicant mesures naturalitzadores o integradores, dedicades a conservar o augmentar la biodiversitat i evitar l'efecte barrera sobre la fauna. L'evidència de l'experiència d'altres territoris d'Espanya on l'energia solar fotovoltaica sí que s'està desenvolupant demostra fins a quin punt és podrien veure beneficiats els camps agrícoles ubicats a prop d'una planta fotovoltaica on s'hi hagin aplicat mesures per augmentar la presència d'insectes pol·linitzadors.

2 Acompanyar l'aposta de la societat catalana ha fet una passa decidida cap a l'autoproducció elèctric i l'autoconsum.

Cal fomentar l'autoconsum com a una dels eines de democratització de l'accés al servei elèctric i de l'atracció d'indústria. D'aquesta manera, cal remarcar la necessitat d'implementar mesures per garantir el desenvolupament d'instal·lacions de generació d'electricitat en la modalitat d'autoconsum, tant individual com col·lectiu. Així doncs, és imprescindible garantir que s'incorporin al paisatge urbà com element natural d'aquest igual que s'afegiran a la resta del paisatge.

3 Accés i connexió

La limitada capacitat d'absorció d'electricitat de les xarxes de transport i distribució és un problema per a l'assoliment dels objectius en neutralitat climàtica. Si es vol una implantació distribuïda en equitat pel territori, caldrà reforçar la xarxa en aquelles zones on actualment no hi ha capacitat però sí que hi haurà potencialitat.

Una planificació territorial sense prendre en consideració aquest factor i la seva resolució correria el risc de ser d'impossible execució. És per això imprescindible que s'inclougui la resolució a aquesta qüestió.

4 Caràcter substitutori

El PLATER ha de tenir caràcter substitutori sobre altres normatives. Ha d'aglutinar el que ja existeix, millorant-ho, i dotant-ho de caràcter vinculant i prioritari sobre la resta de normes.

Tant el Reglament (UE) 2022/2577 la proposta de Directiva COM/2022/222 apunten que l'avaluació ambiental estratègica fa la funció d'avaluació d'impacte ambiental dels projectes que es situïn en una zona específica d'energies renovables

Per això, compartim el criteri que quan el PLATER hagi superat **l'avaluació ambiental estratègica, aquesta ha de poder substituir l'avaluació d'impacte ambiental.**

5 Risc de mercat d'inflació i especulació d'ocupació de sols favorables

Per les regles naturals de mercat, la seva alteració, reduint l'oferta tant en termes de quantitat i concentració de l'oferta en mans d'un determinat conjunt de propietat del sòl, desemboca en dues conseqüències:

- Inflació de l'oferta: si es redueix l'oferta sense actuar sobre la demanda, puja el preu del bé.
- Risc latent d'espiral especulativa. Quan un bé necessari (com ho són l'energia solar fotovoltaica i l'energia eòlica) es converteix en un bé escàs i concentrat en poques mans, s'entra en un escenari de risc especulatiu per acaparar aquest bé necessari, per generar plusvàlues pel sol fet de la transacció sense afegir valor al bé.

L'elaboració del PLATER hauria de contenir mecanismes per a assegurar que la reducció de l'oferta no sigui prou rellevant com per a caure en els riscos descrits.

6 Principi de no retroactivitat

Per tal de preservar la seguretat jurídica, el PLATER no hauria de tenir caràcter retroactiu, és a dir, no hauria d'afectar els projectes que ja han estat iniciats. , és a dir, quan l'administració sigui coneixedora del projecte. En aquest sentit, dues són les fites que en fan aquesta comunicació d'inici, o bé un cop aconseguit el permís d'accés i connexió per comunicació del gestor de la xarxa a la que s'accedeix, o bé, quan s'hagi acceptat a tràmit la sol·licitud d'autorització administrativa.

En definitiva, als projectes se'ls ha d'aplicar la normativa vigent del moment en què es va iniciar per coneixement de l'administració per evitar la inseguretat jurídica.

7 Temporalitat i Terminis

En la regulació catalana actual (notablement el Decret Llei 16/2019, el Decret Llei 24/2021 i el Decret 5/2022) així com part de la regulació de l'estat espanyol en matèries competència de la Generalitat de Catalunya, com és la distribució elèctrica (especialment el Reial decret 23/2020 i el Reial decret 1183/2020) es delimiten terminis estrictes per al desenvolupament de les obligacions de totes les parts que intervenen en el procés d'autorització i posada en marxa dels nous generadors renovables fotovoltaics i eòlics.

Les conseqüències del compliment d'aquests terminis són, ara com ara, asimètriques. En el cas dels generadors renovables, l'incompliment d'ells comporta la pèrdua parcial o fins i tot total dels seus drets. En el cas de l'administració o dels actors l'activitat dels quals està regulada per la Llei 24/2013 del Sector Elèctric, com és el cas dels gestors de xarxa, l'incompliment no comporta conseqüències directes sobre ells.

Es proposa que apliqui el principi de **silenci administratiu positiu** davant l'absència de resposta dels diferents organismes consultats en el procés d'autorització i fomentar que el màxim nombre de processos es puguin tramitar de manera paral·lela, introduint un major grau de simultaneïtat en els tràmits a realitzar amb les diferents administracions.

Per complir amb els terminis determinats se suggereix que s'ampliïn els equips de l'administració o s'estableixin convenis amb col·legis o associacions per col·laborar en l'autorització dels projectes.

8 Àmbits territorials comarcals

D'altra banda, la disposició addicional primera del Decret Llei 24/2021 declara que el PLATER ha de determinar la producció d'energia de cada comarca en funció de la seva demanda i tenint en compte criteris de solidaritat intercomarcal per a aconseguir els objectius a nivell global.

ES proposa que el marc territorial per a l'avaluació del PLATER sigui la comarca i que el govern de la Generalitat escometi la solidaritat intercomarcal amb caràcter immediat, previ o simultani a l'elaboració del PLATER.

9 Paisatge urbà

L'aplicació de la fotovoltaica diferent a les teulades, com són façanes o mitjanes, com la presència de la fotovoltaica en l'entorn urbà, està poc regulat de manera que suggereix interpretacions errònies. A títol d'exemple, la frase "Aquestes instal·lacions han de situar-se sobre cobertes o pèrgoles o en les parcel·les en sòl urbà" que tanca l'article 4.1 del DL 24/2021 és interpretada pels serveis tècnics d'alguns municipis com una prohibició expressa de la incorporació de fotovoltaica en façana.

En aquest sentit també, es considera que seria molt favorable modificar la llei d'urbanisme (art. 187.2 c de la Llei d'urbanisme) perquè la FV en coberta en sòl no urbanitzable i urbanitzable no delimitat es tramiti també per la via de la comunicació prèvia, igual que ho fan la resta d'instal·lacions sobre coberta o pèrgoles.

Si l'energia solar fotovoltaica ha de "desplegar-se a gran escala" forçosament passarà a ser present en el paisatge i a incorporar-se a ell. Per tant, és imprescindible generalitzar que les plaques fotovoltaiques passin a formar part del paisatge urbà de Catalunya en el segle XXI i que s'incorporaran a la resta del paisatge no urbà, assumint totes les administracions aquesta inclusió de manera generalitzada en el paisatge no sols a títol declaratiu sinó amb caràcter regulador.

10 Capacitat agrològica del sòl:

Cal que es tingui en compte si el terreny porta diversos anys abandonat, i permetre la implantació de projectes d'energies renovables tot i que aquests estiguin catalogats en les classes I i II.

Cal que es revaluï de manera continua les classes agrològiques del sòl en la cartografia de l'ICGC incorporant les dades empíriques recollides pels estudis edafològics, de manera prèvia a qualsevol dictamen de l'administració sobre una finca en la que es disposi d'aquestes dades.

Cal fer una aposta decidida per la agrovoltaica, entesa com la manera de fer compatible projectes energètics i agrícoles. Si es facilita una opció senzilla que sigui també interessant per als promotors fotovoltaics, es podrà estendre la pràctica mixta fotovoltaica i agrícola.

Podria així reduir-se enormement la pèrdua de cultius deguda a la fotovoltaica i per tant la percepció que es té de la implantació de la fotovoltaica en el territori. Trobar una solució viable en la majoria d'emplaçaments, on tant l'agricultor com la producció d'energia surtin guanyant, seria un punt d'inflexió en la forma en què es perceben les

renovables sobre terreny i sembla imprescindible per a aconseguir els ambiciosos objectius del PROENCAT, reduint molt la contestació social.

11 Plans d'Ordenació Urbana Municipals (POUMs) i Normes subsidiàries

És plenament legítim que tinguem 947 normatives diferents per a la ordenació del territori però no facilita la implantació de projectes d'energies renovables, tal com marca el Reglament (UE) 2022/2577 del Consell de 22 de desembre de 2022 pel que s'estableix un marc per accelerar el desplegament d'energies renovables.

Les modificacions de POUM no haurien de tenir caràcter retroactiu i no aplicar en aquells projectes que puguin demostrar haver iniciat la tramitació administrativa del projecte, bé pel fet d'haver obtingut els permisos d'accés i connexió a la xarxa elèctrica o bé haver obtingut l'admissió a tràmit de la sol·licitud d'Autorització Administrativa Prèvia abans de l'aprovació de la modificació puntual del POUM.

Les modificacions de POUM s'ha de cenyir estrictament a les competències pròpies de l'àmbit municipal evitant pronunciaments ambientals, agrícoles, energètics o de qualsevol índole diferent a la urbanística.

En qualsevol cas, el PLATER ha de prevaldre per sobre d'aquestes normes comportant en la seva aprovació una modificació automàtica i expressa en cas de divergència, prevalent el criteri del PLATER.

12 Criteris per compatibilitzar les energies renovables amb la conservació de l'àliga cuabarrada i de l'àliga daurada

Cal fer pública la informació referent als espais vitals d'aquests ocells per tal de poder decidir entre desenvolupar projectes en zones ja definides (i compatibles) o bé destinar el temps (12 mesos) i recursos econòmics necessaris per tal realitzar els radioseguiments de les parelles.

Els criteris d'afectació sobre aquesta espècie han de ser objectius i no poden diferenciar-se per elements exògens a l'espècie com és el destí final dels electrons. L'exempció del compliment aplicable a les plantes d'autoconsum (*autoproveïment* segons la guia) de fins a 10 ha s'ha de fer extensiva a les plantes de generació amb venda de fins el 100% de la seva energia de la mateixa ocupació de territori.

13 Anàlisi transversal de coherència de criteris de disseny de parcs fotovoltaics

Més enllà del contingut, aquests criteris presenten tres paradoxes formals:

- Absència de caràcter regulador.
- Delimitació competencial difusa.
- Prescripcions antitètiques entre ells.

Sense entrar en consideracions sobre el seu contingut, és imprescindible que, lluny de ser compartiments estancs aïllats, els criteris interpretatius estiguin subjectes a una anàlisi transversal que els confereixi coherència entre ells.

14 Objectivitat de criteris

Els criteris, en el seu contingut publicat actualment, introdueixen elements subjectius d'avaluació, no sent unívoca la seva interpretació. Per això s'han de revisar perquè siguin d'aplicació objectiva, excepte causa justificada per part del generador o per part de l'administració.

Cal que no existeixen termes subjectivables com ara “preferent”, “prioritari”, “qualitat alta” sense descriure objectivament el seu significat i el sentit únic de la seva interpretació.

A més tots els criteris han de ser accessibles de manera transparent i òbvia. Tots els principis que siguin d'aplicació han d'estar clarament publicats i vinculats als procediments concrets.

15 Subjecció a la realitat tecnològica

Davant la novetat tecnològica i la necessitat d'establir criteris des d'àmbits competencials aliens a la tecnologia fotovoltaica, abans d'aprovar un criteri, ha d'haver estat prèviament contrastat, confirmant que sigui tècnicament aplicable i que resulti en l'objectiu global perseguit.

16 Extensió de la participació local

Cal oferir més diversitat d'opcions a la ciutadania per a optar per a dedicar els seus recursos en els projectes per a maximitzar aquesta eina de socialització dels beneficis de les renovables. Es proposa aplicar les següents mesures addicionals de participació:

- Permetre que qualsevol ciutadà català pugui ser inversor local en les ofertes de participació en qualsevol zona de Catalunya, després de passar una primera fase en la qual estigui limitada només a la zona del projecte.
- Augmentar la implicació de les administracions, Generalitat i ens locals en les jornades de portes obertes amb els municipis en les quals s'informi sobre com invertir i es convidi als ciutadans a fer-ho.
- Ampliar els terminis de l'oferta de participació fins a, almenys, l'obtenció de la llicència d'obres.
- Eliminar el requisit d'acreditar empadronament per a ser inversor local, permetent la participació de persones amb segona residència o que acreditin un vincle amb el territori elegible.
- Especificar unes condicions econòmiques mínimes de l'oferta de participació ciutadana introduint una referència dinàmica capaç d'adaptar-se a les pujades i baixades de tipus d'interès.
- Incloure una deducció en la quota íntegra autonòmica per les inversions o participacions socials en projectes amb oferta de participació local.
- Augmentar les obligacions mínimes de difusió per a assegurar que l'oferta rep la publicitat necessària.
- Disposar la creació d'una guia d'actuació i millors pràctiques sobre l'oferta de participació local validada per la Generalitat.

17 Principi de suficiència

L'ordenació i la planificació ha d'assegurar que s'aconseguiran els objectius del PROENCAT en els terminis esperats. Per a la planificació haurà d'avaluar amb caràcter previ que els criteris fixats permeten aconseguir-los i monitorar contínuament l'evolució per a corregir els criteris en cas de divergència de la realitat respecte dels objectius.

18 Principi de viabilitat econòmica

Els projectes renovables que no siguin econòmicament viables es quedaran únicament en projecte i mai acabaran per executar-se. Planificar projectes de molt limitada rendibilitat és un exercici teòric interessant, però no es traduirà en projectes executats.

El context econòmic de les renovables en el mercat l'ibèric és un context de mercat únic. Els projectes no competeixen localment, sinó que ho fan en un mateix mercat. Per tant, si un determinat territori presenta factors competitiu més febles, tindrà més dificultat a aconseguir el llindar de viabilitat que assegurí la seva execució. En el conjunt del mercat ibèric, les condicions climàtiques de Catalunya es troben lleugerament per sota de la mitjana quant a energia solar fotovoltaica.

Si a aquest factor climàtic lleugerament advers, afegim altres factors, com poden ser un factor d'escala negatiu per baixos projectes, un cost alt de terrenys per l'escassetat d'emplaçaments compatibles, alts costos de connexió per soterrament de línies, es compromet la viabilitat dels projectes ja no per ells mateixos sinó per competència amb altres projectes del mateix sistema elèctric que podran sobreviure en entorns de preu inferiors.

Per això és rellevant l'avaluació durant l'etapa de planificació de la repercussió en termes econòmics dels criteris d'ordenament i planificació.

19 Principi de viabilitat tècnica

La tecnologia fotovoltaica presenta un grau de flexibilitat elevat que li permet ser implantada en una àmplia gamma d'espais. No obstant això, la seva flexibilitat no és infinita. Així doncs, determinades restriccions poden posar en qüestió la viabilitat tècnica de l'execució.

No es tracta que sigui simplement possible, sinó que sigui possible amb les solucions constructives disponibles comercialment.

20 Principi de proximitat elèctrica

El desenvolupament del sistema elèctric es regeix pel principi d'eficiència i mínim cost. Com més pròxim està la generació al consum, menors són les pèrdues del sistema i major és la flexibilitat de la regulació. No obstant això, la proximitat o la llunyania en termes de l'electricitat generada pel recurs renovable no es mesura en km lineals sobre el pla geogràfic, sinó que s'ha de mesurar en termes d'impedància.

Això significa que la planificació ha de tenir en compte el criteri de proximitat sobre les xarxes elèctriques, per les seves tensions i per la seva impedància.

21 Principi de solidaritat interterritorial.

D'acord amb la regulació que designa la planificació com a element d'ordenació, aquesta planificació ha de tenir en compte tant la impossibilitat dels territoris energèticament intensius per a autoproveir la seva demanda, com a territoris extensius amb major potencialitat per a la generació fotovoltaica que la necessitat estricta d'electricitat en el seu entorn.

Per això, només aprofitant la potencialitat en excés d'uns per a cobrir el dèficit dels altres, es pot concebre un sistema global completament descarbonitzat. Per a això s'ha d'estructurar mecanismes que reconeguin aquesta solidaritat entre territoris, compensant la pressió que rebran els uns per a completar la necessitat dels altres.

22 Principi d'excel·lència

Les plantes solars fotovoltaïques en sòl són un dels pilars fonamentals per a la descarbonització gràcies a la seva capacitat de generar energia neta i renovable a molt baix cost i a la flexibilitat i rapidesa amb la qual pot realitzar-se la seva implantació.

Fins i tot tenint en compte tots aquests avantatges, perquè el desplegament de plantes solars redundi en el màxim benefici per a la societat i també per a les comunitats solars en les quals s'instal·len, cal que els projectes s'ajustin als més alts estàndards de transparència, participació i sostenibilitat, tant social com ambiental.

UNEF vol consolidar el compromís creixent que estan mostrant les empreses del sector fotovoltaic per a elevar aquests estàndards, sent proactius en l'aplicació de criteris i garanties superiors a aquelles que puguin ser exigides legalment. Exemple d'aquest model és el segell d'excel·lència en sostenibilitat impulsat per UNEF.

23 Principi de bon veïnatge i transparència

Les instal·lacions fotovoltaïques, una vegada implantades, es converteixen en un element rellevant en el seu entorn immediat, tant en termes de presència física com d'activitat econòmica i d'element potencialment generador de dinàmiques energètiques, econòmiques i socials.

En definitiva, es converteixen en un veí rellevant de la seva comunitat. I consegüentment han de vetllar per ser per als seus veïns un element positiu.

En el moment en què les instal·lacions fotovoltaïques deixen de ser una expectativa de futur per a ser una realitat construïda i en operació, és moment de demostrar. Aquest procés exigeix transparència per a fer visible que l'execució i l'explotació s'ajusta al determinat en la seva autorització.

24 Mecanismes participatius

Des de UnefCat es promou i defensa la positivitat dels mecanismes de participació. UnefCat ha participat en tots els espais de diàleg en els quals ha estat convidada. Un exemple és la Taula de Diàleg Social. En aquest sentit, cal assenyalar la importància de no caure en duplicitats de mecanismes de participació.

Com a pla territorial sectorial, el PLATER ha de contenir unes estimacions dels recursos disponibles, de les necessitats i dels dèficits territorialitzats en el sector corresponent, així com la determinació de les prioritats d'actuació, la definició d'estàndards i normes de distribució territorial.

No és objecte de la planificació territorial sectorial el d'establir mecanismes de participació i diàleg objecte d'altres instruments regulats (Taula de Diàleg Social).

Igual que l'avaluació ambiental estratègica supleix en la seva essència l'avaluació ambiental particular de cada projecte, el mecanisme de participació pel qual s'està desenvolupant el PLATER exerceix la funció de participació de la societat catalana globalment i en particular la dels territoris concernits amb la implantació solar.

25 Celeritat i subjecció a la seva funció

Transcorreguts gairebé 20 mesos des del seu anunci ple DL 24/2021, el desenvolupament d'aquest PLATER ha de ser ràpid. Estem a menys de 7 anys del 2030 quan esperem disposar de 4.458,8 MW operatius en fotovoltaica a terra. En canvi en els darrers 12 anys només s'han construït només 4 MW.

No ha d'usar-se aquest instrument per a altres fins diferents al de la planificació territorial, pel risc de no ser efectiu per a usos diferents als concebuts pel legislador per a aquest instrument regulador, ni per posar en qüestió la legitimitat de l'instrument per desbordar les atribucions que li són pròpies.

26 Elements addicionals a tenir en compte en l'elaboració del PLATER

- Necessitat d'un estudi específic sobre la xarxa de transport i distribució per a determinar el desenvolupament que permeti vehicular l'energia planificada.
- Estudi de la solució òptima per a minimitzar l'execució de línies dedicades de la nova generació per a connectar amb les xarxes públiques.
- Avaluació de la potencialitat d'implantació real de renovables amb la planificació que finalment s'aprovi.
- Proposta de governança per a l'execució conjunta d'infraestructures i el màxim aprofitament de les infraestructures elèctriques.
- Establiment d'un mecanisme de seguiment dels resultats del PLATER i de correcció en funció dels resultats i del compliment d'objectius.